

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

"2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı" teklifi gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim. 25.05.2005

Saygılarımızla

Dr. Zübeyir AMBER
Hatay Milletvekili

Hakkı AKALIN

İzmir Milletvekili

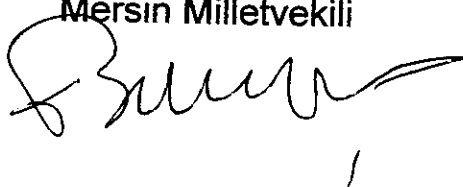
Mustafa SAYAR

Amasya Milletvekili

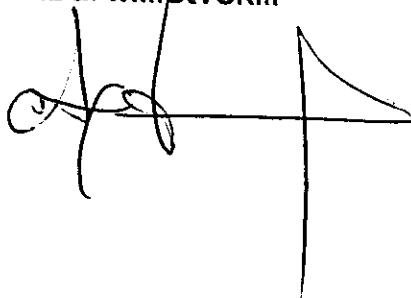
Ersoy BULUT

Mersin Milletvekili

Ahmet Güryüz KETENCİ

İstanbul Milletvekili

- MADDE GEREKÇELERİ -

MADDE 1.- Siyasi partilerin her düzeydeki yönetimlerinde kritik eşik olan 1/3 düzeyinde kadının bulunması, partilerin ülkede ve örgüt içinde kadın-erkek eşitliğini sağlayacak, kadınları güçlendirecek politikaların üretilmesi ve tüm alanlarda parti politikasına kadın-erkek eşitliğini sağlamak, kadınları güçlendirme bakış açısının yansıtılması için gerekli bir ön koşuldur. Parti yönetim organlarının birleşiminin ve çalışma programının, seçilmiş delegelerin katılımıyla yapıldığı koşullarda, delegelerin bileşiminde de her bir cinsiyetin en az 1/3 düzeyinde temsil edileceği biçimde oluşturulması kadınların her düzeyde parti yönetiminde temsil katılımını sağlamanın ilk ve en önemli gereğidir. Bu değişikliğin yapılması, partileri kadın üye kazanmaya, kadınların parti içinde güçlenmesi ve parti kadın örgütlenmesinin etkili olması için çaba göstermeye teşvik edecektir.

MADDE 2.- Ülkemizde yaşamın her alanında ve siyaset kurumunda var olan yaygın ve derin kadın-erkek eşitsizliğini aşmak, kadınların kendilerinin belirleyeceği politikaların benimsenmesini, kadınları partilere kazandıracak ve parti içinde güçlenmelerini, seslerini topluca duyurabilmelerini sağlayacak parti kadın örgütlenmelerinin oluşturulması gerekiyor. Parti kadın örgütlenmelerinin bu amaçlara hizmet edebilmek için, kendi yönetim organlarını kendi seçeceği ve görevden alabileceği, kararlarını kendi organlarında verip uygulatabileceği özerk bir yapıya sahip olması gerekir.

MADDE 3.- Kadınların TBMM, belediye meclisleri, il genel meclislerine en az 1/3 oranında temsil edilebilmeleri için, mevcut seçim sistemine göre önce partilerin aday listelerinde ve seçilebilecek yerlerde, yani listenin başından itibaren 1/3 oranında yerleştirilmeleri gerekir. Dünyada pek çok ülkede kullanılan ve "fermuar sistemi" diye bilinen bu yerleştirme yöntemi esas alınarak yapılacak sıralamada, liste başındaki iki adaydan birisinin kadın olması ve aynı cinsiyetten iki adaydan fazlasının peş peşe yerleştirilemeyeceği ilkesi getirilerek kadınların en az 1/3 oranında seçilebilmesi sağlanmaya çalışılmaktadır. Ayrıca kadın ve erkek adayların aday listesine gireceğini ve sıralama önceliğini belirlemek için, seçim bölgesindeki kadın ve erkek aday-adayların ayrı listelerle katılacağı ve tüm üyelerin katılımıyla ilçe seçim kurullarının denetiminde yapılacak bir ön seçim zorunluluğu getirilerek, hem parti içi demokrasi hem de temsilde adalet garanti altına alınmıştır. Kadın ve erkek aday adaylarının ayrı listelerle ön seçime katılmaları, parti üyelerinin kadın ve erkek aday adaylarının parti aday listesindeki sıralamasında söz sahibi olmasını sağlarken, getirilen kadın ve erkek adayların listeye yerleştirme yöntemiyle kadınların en az 1/3 oranında temsili büyük ölçüde garanti edilmiş olmaktadır.

Yeteri sayıda kadın aday-adayının bulunmadığı seçim bölgeleri olması durumunda ise, kadın ve erkek adayların sıralama yöntemine sağdık kalınarak, parti genel merkezlerinin bölge için kadın aday gösterme ve yerleştirme hakkı bulunmaktadır. Böylece kimi bölgelerde yeterli kadın aday adayı bulunmaması durumunda bile, kadınların genel ve yerel meclislerde en az 1/3 temsili garanti edilmiş olacaktır.

MADDE 4.- Yüksek Seçim Kurulu'na parti genel merkezlerince verilecek nihai parti aday listelerinde kadın adayların en az 1/3 oranında seçilebilmesini sağlayacak yöntemle belirlenmiş olması zorunluluğu getirilmektedir.

MADDE 5.- Ön seçimlerin kurallara uygun olmayan seçim işlemleri nedeniyle iptal edilmeleri halinde, parti merkez karar ve yönetim organlarınca belirlenecek aday listelerinin kadın ve erkek aday sıralaması için ön seçim soncunda yapılması gereken

sıralama yöntemiyle yapılmasını garanti etmek gerekmektedir. Böylece ön seçim işlemlerindeki usulsüzlüklerin kadınların Parlamento'da en az 1/3 oranında temsilini engellemesi önlenmektedir.

MADDE 6.- Partilere devletçe yapılacak her türlü para yardımının en az yüzde 20'sinin, ülkedeki partilerdeki ve siyasi temsil ve katılımındaki kadın-erkek eşitsizliğini hızla gidermesi, partilere kadın üyeler kazanmak, partili kadınları ve parti kadın örgütlenmesini güçlendirmek ve partilerin etkili kadın politikaları oluşturmasını sağlamak için parti kadın örgütlerine tahsis edilmesi gerekmektedir. Partilerin parti kadın kollarını partiye mali kaynak sağlayan örgütlenme olarak gören bakış açısı tümüyle tersine çevrilmekte, partiler devletten aldıkları yardımın bir bölümünü kadın örgütlenmesine tahsis ederek, partiler kadınların siyasete ilgisizliğinden şikayet etmek yerine kadınların siyasete ve siyasi partilere katılımını, Parlamentoda temsilini sağlamaya ve kadın politikaları belirlemeye zorlanmış olacaktır.

2820 SAYILI SİYASİ PARTİLER KANUNU'NUN BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ HAKKINDA KANUN TASARISI TEKLİFİ

MADDE 1.- "Genel Esaslar" başlıklı Birinci Kısımının,"Siyasi Partilerin Teşkilatları" başlıklı 7. Maddesinin 1. Fıkrasına,1. cümleyi takiben aşağıdaki ibare eklenmiştir.

"Siyasi partilerin her derecedeki teşkilatı ile grupları, her bir cinsiyetin en az yüzde 30 temsili ve katılımı esaslarına uygun olarak oluşturulur. Siyasi partilerin her derecedeki teşkilatının kongrelerine katılacak seçilmiş üyeler, her bir cinsiyetin en az yüzde 30 temsil ve katılımı esasına bağlı kalınarak, bu yasanın o teşkilatla ilgili maddelerinde gösterilen şekil ve sayıda belirlenir."

MADDE 2.- "Genel Esaslar" başlıklı Birinci Kısımının "Siyasi Partilerin Teşkilatları" başlıklı 7. Maddesinin 1. Fıkrasının son cümlesi çıkarılarak,aşağıdaki metin eklenmiştir.

"Siyasi partiler, kadınların siyasal yaşama eşit katılımı ve temsili amacına hizmet etmek üzere, kadın kollarını kurarlar. Kadın kollarının görev ve yetkileri, kadın-erkek eşitliğini ve kadınların karar alma süreçlerine katılımını güçlendirecek şekilde, siyasi partilerin tüzük ve yönetmelikleriyle belirlenir. Siyasi partilerin tüzüklerinde ayrıca gençlik örgütlenmesi ve benzeri yan kuruluşlarla, yabancı ülkelerde yurtdışı temsilciliği kurulması öngörülebilir."

MADDE 3. – "Siyasi Partilerin Seçimlere Katılması ve Adayların Tespiti" adlı Yedinci Bölümünün, "Parti Adaylarının Tespiti" başlıklı 37. Maddesi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir.

"Madde 37- Milletvekili genel veya ara seçimlerinde, siyasi partilerin bir seçim çevresindeki adaylarının listesi ve bunların listedeki sırası, adaylığını koymuş olanlar arasından, kadın ve erkeklerin ayrı listelerle katılacağı bir ön seçimle ve herbir cinsiyetin en az yüzde 30 temsil ve katılımını gözeterek tespit edilir. Ön seçimde, o seçim çevresinde, o siyasi parti üye kayıt defterine göre düzenlenen parti seçmen listesinde yer alan bütün üyeler,ilçe seçim kurullarının yönetiminde serbest, eşit, gizli oy açık tasnif esaslarına göre oy kullanırlar.

Kadın ve erkek aday adayların listeleri ayrı ayrı, ön seçimde aldıkları oy büyüklüğüne göre düzenlenir. En çok oy alan aday adayı birinci (1.) sıraya, diğer cinsiyetten en çok oy alan aday adayı ikinci (2.) sıraya yerleştirildikten sonra, iki liste birbirini izleyen üç adayın aynı cinsiyetten olmaması esasına göre karıştırılarak, o seçim çevresinden çıkacak milletvekili sayısı kadar aday tespit edilir.

Ön seçimlerin yapılacağı gün Yüksek Seçim Kurulu tarafından,genel seçimlerden en az üç ay önceki bir tarih olarak belirlenip, ilan edilir. Bütün yurttan ön seçimler seçime katılacak partiler için aynı gün yapılır.

Genel seçimler için kabul edilen seçim çevresi, aday tespiti için de esas alınır. Siyasi Partiler toplam olarak, illerden seçilecek Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri sayısının yüzde 5'ini aşmamak üzere,ilini,seçim çevresini,aday listesindeki sırasını,

ön seçim tarihinden en az on gün önce Yüksek Seçim Kuruluna bildirmek koşuluyla, merkez adayı gösterebilirler. Bu adayların hangi ilden, bölgeden ve sıradan aday gösterileceği, ön seçimden en az on gün önce belirlenir. Merkez adayları toplamında herbir cinsiyetin en az yüzde 30 temsil ve katılımı esasına bağlı kalınır. Merkez adayları her seçim çevresinin aday listesindeki ilk iki adayın ayrı cinsiyetlerden olması ve birbirini izleyen üç adayın aynı cinsiyetten olmaması esasına göre yerleştirilir.

Siyasi partilerin bir seçim çevresinde teşkilatı bulunmaz veya gösterilmesi gereken sayıda aday adayı veya kadın aday adayı olmazsa, o seçim çevresine ait aday listesi, merkez adayları için belirtilen esaslara göre ,o seçim çevresinde çıkacak milletvekili sayısı kadar, parti tüzüğündeki esaslara göre merkez karar ve yönetim kurulunca belirlenir.

Yüksek Seçim Kurulu ön seçim ve merkez adaylığı ile ilgili süreleri seçim yenilenme kararının zorunlu kıldığı ölçüde kısaltabilir.

MADDE 4.- "Siyasi Partilerin Seçimlere Katılması ve Adayların Tespiti" adlı Yedinci Bölümünün "Son İşlemler" başlıklı 48. Maddesi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir.

"Madde 48- Yüksek Seçim Kurulu, İl Seçim Kurullarından gelen önseçimle tespit edilmiş parti adayları listelerinin tasdikli birer örneğini derhal ilgili partilerin genel başkanlıklarına teslim eder. Parti genel başkanlıkları, 37. Maddenin beşinci ve altıncı fıkraları ve parti mevzuatı gereğince merkez adayı olarak seçilen parti adayları da dahil edilerek, seçim çevrelerine göre düzenlenecek parti adayı cetvellerini, kanun hükümlerine göre Yüksek Seçim Kuruluna süresi içinde bildirirler. Parti aday cetvelleri, herbir cinsiyetin en az yüzde 30 temsil ve katılımı, ilk iki sıradaki adayların farklı cinsiyetten olması ve birbirini izleyen üç adayın aynı cinsiyetten olmaması esasına bağlı kalınarak düzenlenir."

MADDE 5.- "Ön seçim tutanağı ve tutanağın iptali" başlıklı 51. Maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bir seçim çevresinde önseçimin, ön seçim işlemleri sebebiyle iptaline karar verildiği takdirde, önseçim yenilenemez ve bu seçim çevresi için bütün adaylar parti tüzüğünün belli ettiği ve Madde 48 de belirtilen esaslara göre, merkez karar ve yönetim kurulunca belirlenir."

MADDE 6.- "Devletçe Yardım" başlıklı Ek Madde 1.'e aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Partilere devletçe yapılacak para yardımının yüzde 20'si, kadınlara yönelik araştırma, geliştirme, eğitim ve politika oluşturma çalışmalarında kullanılır ve bu amaçla parti kadın kollarına tahsis edilir."

MADDE 7.- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 8.- Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

